

نسخه‌های عکسی کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی

ابوالفضل حافظیان بابلی

مقدمه

تاکنون پنج جلد از فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته الله به چاپ رسیده که در آن، نسخه‌های شماره ۱ تا ۲۰۰۰ به تفصیل معرفی شده است. در شماره پیشین میراث شهاب معرفی نسخه‌های عکسی از شماره ۲۰۰۱ تا ۲۰۵۰ را ملاحظه فرمودید. اینک معرفی نسخه‌های عکسی از شماره ۲۰۵۱ به بعد تقدیم می‌شود.

(۲۰۵۱) الإقتصاد فیما يجب علی العباد (عقاید و فقه - عربی)

از: شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی (۴۶۰ق)

شیخ طوسی این کتاب را به نام «الاقتصاد الهادی الی الرشاد فیما يجب علی العباد من اصول العقائد و العبادات علی وجه الاختصار» نوشته و نخست اعتقادهای واجب را

به دلیل روشن ساخت سپس از عبادتهای شرعی (صلات، زکات، صوم، حج و جهاد) که باید بکار بست یاد نمود.

این کتاب در نجف، تهران، قم و بیروت به چاپ رسیده است.

منابع: الذریعة ۲/۲۶۹؛ فهرست دانشگاه تهران ۵/۱۷۸۱؛ معجم التراث الکلامی ۱/۴۱۴. آغاز: بسمله. الحمد لله علی سوابغ نعمه و تتابع مننه و ترادف انعامه و توالی افضاله و له الشکر علی جزیل فواضله.

انجام: المشکور علی ما وفق من خدمته و المسارعة علی امتثال مرسومه و هو حسبی و نعم الوکیل و الحمد لله رب العالمین و صلواته علی محمد النبی و آله الطاهرین. نسخ، عبدالمجید بن مظفر بن حسن بن محمد بن مخزوم توبلی کوری، شب پنجشنبه ۲۴ جمادی الاولی ۱۰۴۴، عناوین به خط جلی، مقابله و تصحیح شده، در اول نسخه نام کتاب و مؤلف و یادداشت تملک احمد بن صالح بحرانی و احمد بن عبدالله بن عمران خطی و چند یادداشت تملک دیگر دیده می شود، فهرست مطالب کتاب به خط جدید در چند برگ به نسخه ضمیمه شده است.

۳۵۲ صفحه، ۱۷ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه مسجد چهل ستون تهران.

بسمه

(۲۰۵۲) التمهید فی الأصول (عقاید - عربی)

از: شیخ الطائفة محمد بن حسن طوسی (۴۶۰ق)

شرحی است بر قسم نظری از رساله «جمل العلم و العمل» سید مرتضی علم الهدی علی بن حسین موسوی بغدادی (۴۳۶ق).

این کتاب با تصحیح مرحوم دکتر عبدالمحسن مشکاة الدینی بوسیله انتشارات دانشگاه تهران در ۱۴۰۵ق به چاپ رسیده است.

منابع: الذریعة ۴/۴۳۳؛ معجم التراث الکلامی ۲/۳۲۸.

نسخه حاضر از انجام افتادگی دارد.

آغاز: بسمله. الحمد لله كما هو اهله و مستحقه و صلى الله على خيرته من خلقه...
سألتكم أيّدكم الله املاء شرح ما يتعلق بالأصول من جمل العلم و العمل و بيان أدلّته و
ايضاح براهينه.

انجام افتاده: ضربت غلمانی الاّ سالماً في الدار فانه يعلم انه قد ضرب كلّ من عدا
سالماً و كذلك.

نسخ معرب، بدون نام کاتب و بی تاریخ، احتمالاً از سده ششم و هفتم
هجری، عناوین به خط درشت، در حاشیه تصحیح شده و رکاب‌نویسی
دارد، در صفحه عنوان نام کتاب و مؤلف درج شده، این نسخه وقفی
ابن خاتون به کتابخانه آستان قدس رضوی در ۱۰۶۷ ق است و چندین
یادداشت «داخل عرض شد» دارد، تصویر حاضر وقفی مرحوم دکتر
عبدالمحسن مشکوة‌الدینی به کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی (رحمته الله) است.
۴۷۰ صفحه، ۲۵ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، ش ۵۴.

فهرست آستان قدس رضوی ۷۰/۱.

(۲۰۵۳) مجموعه

۱. قصيدة في الرمل (ص ۸۶) (رمل منظوم - عربی)

از: سید شرف‌الدین بن صلاح بن قاسم کوبانی (بعد از ۱۱۳۲ ق)

قصیده لامیه‌ای است در رمل.

منابع: مؤلفات الزیدیه ۳۴۹/۲.

آغاز: الا قل لمن في مصر و الشام تعدلا فظلمة افنان من الظلم تحصلا

۲. أخبار فنج و خبر یحیی بن عبدالله و أخیه ادریس بن عبدالله (۱۲-۸۵) (تاریخ - عربی)

از: احمد بن سهل رازی (قرن ۴ ق)

از نخستین آثار پیرامون تاریخ زیدیه است که از وقایع قیام فنج شروع شده و با

اخبار یحیی و ادریس پسران عبدالله ادامه می‌یابد.

دکتر ماهر جرّار در مقدمه تحقیق، مباحث کتاب را در چهار بخش می‌داند:

۱. معركة فخ
 ۲. هروب ادريس و يحيى الى الحبشة ثم عودتهما و تخفيفهما
 ۳. أخبار ادريس في افريقية و المغرب حتى وفاته مسموما
 ۴. تجول يحيى في البلدان و هروبه الى الديلم و أمان هارون الرشيد له ثم سجنه و مقتله.
- این کتاب با دو تحقیق مختلف به چاپ رسیده است.
۱. تحقیق عبدالرقيب مطهر حجر، یمن - صعده، مركز اهل البيت للدراسات الاسلامیة، ۱۴۲۱ق.
 ۲. تحقیق دکتر ماهر جرّار، بیروت، دارالغرب الاسلامی، ۱۹۹۵م.
- منابع: اعلام المؤلفین الزیدیه ۱۱۳؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی رحمته الله ۱۰/۱۹۵؛ مؤلفات الزیدیه ۱/۸۴.
- آغاز: بسمله. حمدله. و صلی علی محمد خاتم النبیین و آله الطیبین الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا. قال ابو عبدالله احمد بن سهل الرازی و بعد فائی اما ابتدأت بذكر الحسين بن علی بن الحسن.
- انجام: لخبر ابی الجارود من خبر محمد. تمّ حدیث الحسن بن علی صاحب فخ و اخبار یحیی بن عبدالله صلوات الله علیهما جمیعا و الحمد ربّ العالمین و صلی الله علی محمد خاتم النبیین و آله الطیبین الاخیار الصادقین الابرار الذین اذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا.
- نسخ معرب، رساله دوم: محمد بن حسن بن علی بن صالح اکوع، ظهر چهارشنبه ۷ ربیع الاخر ۱۰۹۳، رکابه نویسی دارد و عناوین در حاشیه درج شده، در اول و آخر نسخه یادداشت‌ها و مکاتباتی دیده می‌شود از جمله مکاتبه علامه جمال‌الدین علی بن قاسم.
- ۸۸ صفحه، ۲۳ سطری.
- نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه آمریکایی بیروت، ش ۷۲۵.

(۲۰۵۴) مجموعه

۱. رساله فی توقیت ظهور امام العصر ع (ص ۳-۱۵) (عقاید - عربی)
 از: سید عبدالهادی بن رفیع‌الدین حسین حسینی رضوی دلیجانی (قرن ۱۱ق)
 رساله‌ای است درباره توقیت ظهور حضرت ولی عصر ع.
 از دلیجانی کتاب «هادی المضلین و مرشد المصلین» در کتابخانه حاضر نسخه دارد.
 منابع: شناخت نامه علامه سید عبدالهادی حسینی دلیجانی.
 آغاز: بسمله. اقول یعنی عبدالهادی نجل رفیع‌الدین حسین ابن غیاث‌الدین جمشید
 نسل المهدی الثانی الرضوی الدلیجانی.
 انجام: الی یوم القیام بجرمة جدک محمد خاتم النبیین و سید الثقلین و کھف الانام
 علیه و آله الف التحیة و السلام.

۲. الدرّ و المرجان فی تفسیر الایمان (۱۷-۹۲) (عقاید - فارسی)

از: سید عبدالهادی بن رفیع‌الدین حسین حسینی رضوی دلیجانی (قرن ۱۱ق)
 رساله‌ای است در اعتقادات شامل هشت باب که به نام شمس الساده امیر زکیا
 رضوی بن جلّالا منصور رضوی در ۱۰۴۸ق تألیف کرده است.
 آغاز: بسمله. الحمد لله الذی خلقنا خلقا فیه غرایب و عجایب الامور و اعطانا الایمان.
 نستعلیق، به خط مؤلف، رساله دوم: شب دوشنبه غره ذی‌قعدہ ۱۰۴۸، با
 خط خوردگی‌ها و تصحیحات و اضافات از مؤلف، رکابه نویسی دارد.
 ۹۴ صفحه، ۲۵ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه فیضیه قم، شماره ۱۹۸۸.
 فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مدرسه فیضیه قم، استادی ۱۶۰/۲.

(جغرافیا - عربی) معجم ما استعجم (۲۰۵۵)

از: ابو عبید عبدالله بن عبدالعزیز بکری اندلسی (۴۸۷ق)
 مؤلف یکی از بزرگترین جغرافی‌دانان و فضلائی اندلسی قرن پنجم است. تألیفات
 جغرافیایی وی که شهرتش در جهان اسلام عمدتاً بر آن است، شامل دو کتاب
 «المسالک و الممالک» و «معجم ما استعجم» است.

کتاب حاضر صورتی از اسامی مکانهایی اغلب در جزیره العرب است که در شعر جاهلی و متون احادیث ذکر شده و املائی آنها محل اختلاف بوده است. این اثر به ترتیب حروف هجا تنظیم شده که شامل ۷۸۴ باب است و هر یک در ۲۸ حرف الفبای عربی ضرب شده‌اند.

نخستین بار وستنفلد در گوتینگن به سال ۱۸۷۶م این کتاب را در دو مجلد با عنوان «فرهنگ جغرافیایی» به چاپ رسانده و پس از آن در قاهره و بیروت نیز به چاپ رسیده است.

منابع: دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۶۹۶/۵-۶۹۹؛ دانشنامه جهان اسلام ۶۶۶/۳-۶۶۸.

آغاز: بسمله. الحمد لله [حمداً] یقتضی رضاه و صلی الله علی سیدنا محمد نبیه و مصطفاه. هذا کتاب [ذکرت فيه جملة ماورد في الحديث] و الأخبار و التواریخ و الأشعار من المنازل و الدیار و القرى و الأمصار.

انجام: اسم للجبل و ما حوله لا یجری قال الراعی فعلیک آلااه و مسنمات قصد الصللا [کذا].

نسخ، بدون نام کاتب و بی تاریخ، عناوین به خط جلی، نام کتاب و مؤلف در صفحه عنوان ثبت شده و تملک ابوبکر بن رستم بن احمد شروانی و مختار احمد مدرس مدرسه ایاصوفیه و یادداشت وقف از ابراهیم شریف حسینی در رمضان ۱۲۳۰.

۴۵۳ صفحه، ۲۱ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی خوی، ش ۹۱.

فهرست مدرسه نمازی خوی ۵۵-۵۶.

(۲۰۵۶) توضیح المسالک الی أحكام المناسک (فقه - عربی)

از: محمد بن حسن بن سالم بن علی خطی بجرانی معروف به ابی مجلی مکی (قرن ۱۳ق) کتابی است در بیان احکام و ادعیه حج که بدرخواست بعضی الاخوان نگاشته و تألیف آن در ۶ رمضان المبارک ۱۲۰۲ به انجام رسیده است.

در انوار البدرین در وصف این کتاب آمده است: «آه احسن ما صنف فی المناسک مبسوط جید».

منابع: الذریعة ۴/۴۹۵.

آغاز: بسمله. الحمد لله الذي جعل بيته الحرام مثابة للناس و امنا و فرض عليهم حجة ليكون لهم من النار جنة و حصنا.
انجام: و روات احكامه في الدين و قد وقع الفراغ من ذلك... محمد بن حسن بن سالم ابو مجلى عفى عنهم بئنه.

نسخ، صالح بن طعان بجرانی، پنجشنبه ۱۹ صفر ۱۲۶۱، در حاشیه تصحیح شده و حواشی و رکابه نویسی دارد، در آخر نسخه محرمات احرام به نظم عربی آمده است.
۱۱۸ صفحه، ۲۳ سطری.

(۲۰۵۷) انبیا نامه (تاریخ منظوم - فارسی)

از: ابواسحاق ابراهیم بن عبدالله عیانی شبستری (قرن ۷ و ۸ ق)
منظومه‌ای است در پیروی «شاهنامه» در تاریخ پیامبران. تاریخ سرودن دانسته نیست شاید به روزگار غازان خان (۶۹۴-۷۰۳ ق) سروده شده باشد.

منابع: فهرستواره کتابهای فارسی ۳/۱۵۵۱ و ۱۰/۲۳۵؛ الذریعة ۱۹/۱۲۰.

آغاز: بنام خداوند دانای راز خدای همه وز همه بی نیاز.
نستعلیق، بدون نام کاتب و بی تاریخ، صفحات دارای جدول چهار ستونی.
۳۳۲ صفحه، ۲۰ سطری.

(۲۰۵۸) اللوامع الربانیة فی ردّ الشبه النصرانیة (عقاید - فارسی)

از: میر سید احمد بن زین العابدین حسینی علوی عاملی (قرن ۱۱ ق)
به شماره (۲۰۴۵) رجوع شود.

نسخ، بدون نام کاتب، ۱۰۵۸ ق، رکابه نویسی دارد.
۲۸۰ صفحه، ۱۴ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در اسپانیا، ش ۱۶۲۲.

(۲۰۵۹) تاریخ قم = ترجمه تاریخ قم (تاریخ - فارسی)

متن عربی از: حسن بن محمد بن حسن بن سائب بن مالک اشعری قمی در ۳۷۸ ق

کرده بودند حاضر آوردند، آل سعد با یکدیگر خلاف کردند، در باب آنکه که مزاور
 آنست که در سرداب روده و فاطمه را کینند، پس از آن اتفاق کردند بر آنکه خادمی
 بیعت پسر از آن یکی از ایشان قادر نام را حاضر کردند تا فاطمه را در کور نهد، و کسی را
 بطلب او نفرستادند، در میان این گفت و گوی از جانب رمله دو سوار بر آمدند دهن بسته
 و روی بزمین مردم نهادند، چون نزدیک جنازه فاطمه رسیدند، از اسب فرود آمدند
 و بر فاطمه نماز کردند، و در سرداب رفتند، و فاطمه را دفن کردند، پس از کور بیرون
 آمدند و بر نشسته و بر نشسته، و هیچ کس را معلوم نشد که آن دو سوار که بچه دند و حج ابر
 که فاطمه علیها السلام را نماز کرده است، در خانه از سرای موسی بن خریزج تا با کنون ظاهر است
 و چون پس از وفات فاطمه - ام محمده دختر موسی رضایه وفات یافت، او را در جنب قبر
 فاطمه دفن کردند، و پس از او خواهر او میمونہ ابنة الرضایه، و او را نیز هم آنجا دفن کردند
 و قبة بر سر تربت ایشان نهادند متصل بقبة فاطمه علیها السلام، و درین دو قبة
 شش قبر اند: قبور

قبر	قبر	قبر
ستی فاطمه ابنة موسی بن جعفر	ام محمده بنت موسی خوامه	ام اسحق جاریه
علیهم السلام	محمده بنت موسی علیهم السلام	محمده بنت موسی
و در قبة		سه ثانیه

قبر	قبر	قبر
ام حبیب جاریه ابی علی محمده بنت احمد بن الرضا	ام القاسم	میمونه دختر موسی خوامه
علیهم السلام	دختر علی اکبر کوفی	محمده بنت موسی علیهم السلام
و در قبة		

ترجمه فارسی از: تاج‌الدین حسن بن بهاء‌الدین علی بن حسن بن عبدالملک قمی در ۸۰۵ و ۸۰۶ ق.

تکرار تصویر شماره ۴۵۱ و ۴۵۲ است (نک: فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته‌الله ۱/۴۰۰).

درباره ترجمه تاریخ قم بنگرید به: دانشنامه جهان اسلام ۶/۲۴۱-۲۴۳؛ فهرستواره کتابهای فارسی ۲/۸۹۳.

این کتاب بر اساس نسخه حاضر و چند نسخه دیگر با تحقیق محمدرضا انصاری قمی به وسیله انتشارات کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته‌الله در ۱۳۸۵ ش به چاپ رسیده است.

نستعلیق، بهاء‌الدین بن حسن بن علی بن حسن بن عبدالملک (فرزند مترجم کتاب)، دوشنبه ۲۷ ذی‌حجه ۸۳۷، صفحات مجدول، عناوین و عبارات عربی به نسخ، رکابه نویسی دارد.

۴۳۲ صفحه، ۱۷ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه ملی، تهران، شماره ۲۴۷۲/ف.

فهرست کتابخانه ملی ۵/۶۴۷.

(۲۰۶۰) مجموعه

تکرار تصویر شماره ۲۰۵۳ است با همان خصوصیات. شامل:

۱. قصیده فی الرمل

از: سید شرف‌الدین بن صلاح بن قاسم کوبانی (بعد از ۱۱۳۲ ق)

۲. اخبار فتح و خبر یحیی بن عبدالله و أخیه ادریس بن عبدالله

از: احمد بن سهل رازی (قرن ۴ ق)

(حدیث - عربی)

(۲۰۶۱) کتاب الفتن

از: ابو عبدالله نعیم بن حماد بن معاویه خزاعی مروزی (۲۲۸ ق)

تکرار تصویر شماره (۷۰۹) است با همان خصوصیات.
منابع: فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه حضرت آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته الله ۱۹۳/۲-۱۹۴ و ۱۰۰/۴-۱۰۲.

بسم الله الرحمن الرحيم

(۲۰۶۲) فضائل القرآن و معالمه و آدابه (عربی)

از: ابو عبید قاسم بن سلام خزاعی (۲۲۴ق)

ابو عبید فقیه، محدث، قاری و زبان‌شناس برجسته خراسانی است که آثار بسیاری در زمینه‌های گوناگون بر جا نهاده است.

کتاب حاضر مجموعه ۹۲۷ حدیث است که به طور مسند درباره فضایل قرآن و آداب قرائت آن، از پیامبر صلی الله علیه و آله و صحابه وارد شده است. کتاب دارای چهار باب اصلی و ۷۰ زیر مجموعه آن است.

عناوین چهار باب اصلی عبارت است از: قراء قرآن و خصوصیات اخلاقی و ویژگی‌های ظاهری آنان، سوره‌ها و آیات قرآن و فضایل هر یک از آنها، احادیثی درباره کتابت و رسم الخط قرآن و چگونگی نگارش مصحف و دستورات مربوط به احکام حفظ و نگهداری مصحف‌ها و تاریخچه نزول، جمع‌آوری و تدوین قرآن.

نسخه‌ای کهن از این کتاب مورخه ۵۶۱ق در دانشگاه توپینگن آلمان وجود دارد که تصویر آن به شماره ۹۴۵ در کتابخانه حاضر نگهداری می‌شود. نسخه‌های دیگری نیز در برلین، قاهره، دمشق و موصل دارد.

این کتاب با تحقیق احمد بن عبدالواحد خیاطی در دو جلد، در مغرب، مطبعه الفضاله، به سال ۱۹۹۵م به چاپ رسیده است.

منابع: دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۷۰۳/۵-۷۱۱؛ فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته الله ۴۲۵/۲-۴۲۶؛ کتاب‌شناسی جهانی قرآن کریم ۲۴۹/۱-۲۵۰ و ۷۰۷/۲؛ کشف الظنون ۱۲۷۷/۲.

آغاز: بسمله. اخبرنا الشيخ الامام المسند رحله... شهاب‌الدین ابوالعالی احمد بن الشيخ الامام الحافظ المفید رفیع‌الدین ابی یعقوب اسحق بن الشيخ تقی‌الدین ابی عبدالله محمد بن الموید بن علی الهمدانی الابرقوهی... قال ابو عبید رضی الله عنه: باب

فضل القرآن و تعلّمه و تعلیمه الناس قال حدّثنا حجاج بن محمد قال حدّثنا شعبة بن الحجاج عن علقمة بن مرثد.

انجام: حدّثنا حفص النجار من اهل واسط عن شعبة عن القاسم الاعرج عن سعيد بن جبیر مثل ذلك.

نسخ نزدیک به ثلث و معرب، بی‌کا، گویا در ۷۰۲ق، مقابله و تصحیح شده، عناوین به خط درشت، نام کتاب و مؤلف و راویان کتاب در صفحه عنوان درج شده است.

۲۰۱ صفحه، ۱۷ سطری.

نسخه اصل: اوقاف موصل، شماره ۳۵ مدرسه جامع مریم خاتون.

فهرس مخطوطات مکتبه الاوقاف العامة فی الموصل ۳۴۶/۷.

(نجوم - فارسی)

(۲۰۶۳) زیج ناصری

از: محمود بن عمر

این زیج در دورکن تنظیم شده:

اول، در جزئیات دارای ۶۶ «باب»

دوم، در کلیات، دارای ۶۰ «باب»

مؤلف، پس از سی سال کوشش در فراگیری علم نجوم و استفاده از اساتید و کتابهای مهم این فن، زیج حاضر را برای سلطان ناصرالدین ابوالمظفر محمود بن سلطان یمن (هفتمین پادشاه سلاطین شمسیه هند) سده ۷ق؟ نگاشته است.

منابع: الذریعة ۲۱۵/۸؛ فهرستواره کتابهای فارسی ۲۹۶۱/۴؛ فهرست نسخه‌های

خطی کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته‌الله ۲۳/۲۹۳.

آغاز: بسمله. حمد فراوان و مدح بی‌پایان قادری را که اطباق افلاک باسعت و عرض آن بشکل تدویر مخصوص گردانید و مطالع و مغارب را به تشریق و تغریب نیرات از حضيض ظلمت باوج اشراق رسانید.

نسخ، بدون نام کاتب و بی‌تاریخ، صفحات مجدول، عناوین به خط جلی،

صفحه آغاز دارای کتیبه که «بسمله» در آن درج شده است، در آخر نسخه

تملک سید میرزا فراهانی در ذی‌قعدة ۱۳۰۰؟.

۱۰۶۲ صفحه، ۱۱ سطری.

(۲۰۶۴) الهدایة الاحمدیة

(عقاید - فارسی)

از: سید احمد بن علی ابرقویی یزدی (۱۳۴۴ق)

داستان گونه‌ای است از گفتگو میان میرزا هدایت‌الله احمدآبادی جهانگرد که با دیگر ادیان گفتگو کرده و به مذهب دوازده امامی رسیده و به انقلاب مشروطه ایران نیز پیوند خورده و در ۶ شوال ۱۳۳۰ به انجام رسیده است.

منابع: الذریعة ۱۶۸/۲۵؛ فهرستواره کتابهای فارسی ۶۰۳/۹.

نسخه حاضر از انجام ناقم است.

آغاز: بسمله. و به ثقی.

ز رخسار معانی لفظ بر چین ز بالای مبانی سقف بردار
انجام نسخه: و اکنون باید امر سلطنت بشوری تمام شود و همت خود را عموماً برواج.
نسخ، بی‌کا، بی‌تا، از سده ۱۴ق، رکابه نویسی دارد، عناوین بابها در فراز
صفحات درج شده است.
۲۱۴ صفحه، ۲۲ سطری.

(۲۰۶۵) جامع المسانید بالخص الأسانید

(حدیث - عربی)

از: ابن جوزی، ابوالفرج جمال‌الدین عبدالرحمان بن علی قرشی تیمی بکری بغدادی (۵۹۷ق)

منابع: دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۲۶۲/۳؛ الفهرس الشامل، الحدیث النبوی و علومه و رجاله ۶۱۳/۱؛ قراءة جدیدة فی مؤلفات ابن الجوزی ۸۶؛ مؤلفات ابن الجوزی ۱۱۷.

نسخه حاضر جزء ثانی از کتاب را در بر دارد.

آغاز نسخه: بسمله. مسند جابر بن عتکا بن قیس ابی‌عبدالله الانصاری الحدیث الاول حدیثنا احمد قال.

انجام نسخه: مثل ما بارک لأهل مكة. آخر الجزء الثانی یتلوه انشاءالله تعالی مسند... بن عبدالله بن ربیعة الثقفی.

نسخ، احمد بن محمد بن مسوش جوهری، پنج‌شنبه ۱۸ ربیع الاول ۶۰۵ از روی خط مؤلف، کاتب این نسخه را برای خودش استنساخ کرده و سماعی را

که در نسخه اصل بوده نقل کرده است، نام کتاب و مؤلف در صفحه عنوان درج شده است.
 ۴۷۵ صفحه، ۱۹ سطری.

(۲۰۶۶) مجموعه

تکرار تصویر شماره ۲۰۵۳ است با همان خصوصیات. شامل:

۱. قصيدة في الرمل

از: سيد شرف الدين بن صلاح بن قاسم کوکبانی

۲. اخبار فتح و خبر يحيى بن عبدالله و أخيه ادريس بن عبدالله

از: احمد بن سهل رازی (قرن ۴ق)

(۲۰۶۷) المجروحين من المحدثين و الضعفاء و المتروكين = معرفة

المجروحين و الضعفاء من المحدثين (رجال - عربي)

از: ابو حاتم محمد بن حبان تميمي حنظلي بستي (۳۵۴ق)

کتاب حاضر در ۳ مجلد به کوشش محمود ابراهيم زايد در ۱۳۹۶ق در حلب منتشر شده است. المسند الصحيح از ابن حبان به شماره ۲۰۴۳ گذشت.

منابع: تاريخ نگارش های عربي ۲۸۳/۱؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامي ۳/۳۰۳-۳۰۵؛ دليل مؤلفات الحديث الشريف المطبوعة ۲۰۲/۱-۲۰۳؛ الفهرس الشامل، الحديث النبوي و علومه و رجاله ۱۵۴۰/۳.

آغاز: بسملة. الحمد لله الواحد الاحد المحمود الصمد الذي لا يفنيه تكرر دور الاحوال.

انجام: من سوء وحشة المناقشة في دارالثواب و المحاسبة ائه جوادكريم رؤوف رحيم.

نسخ، بی‌کاء، بی‌تا، از سده هفتم هجری مقابله شده و حواشی دارد، عناوین به خط جلی، در ابتدای هر جزء نام کتاب و مؤلف و راویان کتاب درج شده است.

۵۱۶ صفحه، ۲۱ سطری.

نسخه اصل: ایاصوفیه، شماره ۴۹۶.

(لغت - عربی)

غریب الحدیث (۲۰۶۸)

از: ابو عبید قاسم بن سلام خزاعی (۲۲۴ق)^۱
کتابی است در شرح واژه‌های مشکل به کار رفته در احادیث نبوی و آثار صحابه.

آنچه ابو عبید را به عنوان مفسر احادیث مشکل شاخص کرده، تألیف کتاب غریب الحدیث است که به گفته خود او حدود ۴۰ سال از عمرش را برای گردآوری مطالب آن صرف نمود. این کتاب از بدو تألیف مورد توجه محدثان بزرگ بغداد چون احمد بن حنبل و یحیی بن معین قرار گرفت و در اندک زمانی در شرق و غرب بلاد اسلامی رواج یافت و در دوره‌های بعد کتاب ابو عبید در کنار تکمله‌ای که ابن قتیبہ بر آن نوشت، اساسی‌ترین منابع برای آثار دیگران در زمینه غریب الحدیث تلقی می‌شد. سزگین ضمن معرفی نسخه‌های خطی غریب الحدیث، ۱۵ کتاب در شرح آن را نام برده است.

این کتاب در ۱۳۸۴ق در هند و پس از آن در بیروت و قاهره با تحقیق‌های مختلف به چاپ رسیده است.

منابع: تاریخ التراث العربی، المجلد الثامن (علم اللغة) ۱۴۵-۱۴۸؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۷۰۳/۵-۷۱۱؛ دلیل مؤلفات الحدیث المطبوعه ۱۱۵/۱-۱۱۶؛ الفهرس الشامل، الحدیث النبوی و علومه و رجاله ۱۱۳۱/۲.

نسخه حاضر جزء اول و دوم کتاب را در بر دارد و از آغاز افتاده است. آغاز افتاده: لانّ الذی اقتضاه الثواب من اهل البادية فخص هولاء بالانتهاج منهم لانتهم اهل.

انجام نسخه: کیل الصاع بالصاع.

نسخ معرب، بدون نام کاتب، ۳۱۹ق در دمشق، تاریخ کتابت در انتهای جزء اول آمده است همراه با یادداشت بلاغ و چند یادداشت سماع از جمله در ۵۹۶ق، نام کتاب و مؤلف و روایت کتاب از قاضی ابی یحیی زکریا بن

۱. اثر دیگر وی موسوم به «فضائل القرآن» به شماره ۲۰۶۲ گذشت.

احمد بلخی در ابتدای جزء دوم درج شده است همراه با یادداشتهای قرائت و سماع.

۳۵۲ صفحه، ۲۴ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه چوروم در ترکیه.

الفهرس الشامل، الحدیث النبوی ۱۱۳۱/۲.

بسم

(۲۰۶۹) حلّ شبهة الجذر الأصم (کلام، منطق - عربی)

از: میر صدرالدین محمد بن غیاث‌الدین منصور دشتکی شیرازی
نسخه دیگری از این رساله در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به شماره ۱۹۲۸/۹ نگهداری می‌شود.

منابع: کتابشناسی مکتب فلسفی شیراز ۲۶-۲۷؛ فهرست دانشگاه تهران ۵۴۳/۸.
آغاز: بسمله. و به الاستعانة في التتميم. بعد حمد من عليه تيسر العسير يسير و الصلوة على نبي بعلم الاولين و الآخريين خير يقول فقير حقير بصدر الشيرازي شهير قد سئلت عن المغلطة المشهورة التي تحير فيها عقول العقلاء.
انجام: و بالغت في التبيين و الايضاح حتى امرت بان اطف المصباح فقد طالع الصباح و من الله الهداية و التوفيق و هو يهدي الى سواء الطريق. قد كتب هذه الرسالة مؤلفها و هو أفقر الخلائق الى الله الغني محمد بن منصور بن محمد الحسيني رحم الله من استرحمه في عاشر شعبان اثنين و تسعمائة.

نستعليق، گویا به خط مؤلف، ۱۰ شعبان ۹۰۲، در حاشیه تصحیح شده و رکابه نویسی دارد، در اول نسخه یادداشت و مهر وقف از محمد عبدالعظیم السقا و اخیه محمد امام در ۱۳۳۷ ق دیده می‌شود، تصویر رنگی و روی کاغذ گلاسه است.

۴۷ صفحه، ۱۳ سطری.

نسخه اصل: مکتبه الازهر، قاهره مصر.

بسم

(۲۰۷۰) مجموعه

۱. هدیه النملة الى مرجع الملة (ص ۲-۴۶) (عقاید - عربی)

از: میرزا محمدرضا بن علی نقی همدانی (۱۳۱۸ق)

رساله‌ای است در اصول دین و بیان تکلیف در عصر غیبت. مؤلف در این رساله عقاید شیخیه به خصوص کریم‌خان کرمانی را نقد می‌کند. وی این رساله را به میرزای شیرازی تقدیم کرده است.

منابع: الذریعة ۲۱۵/۲۵؛ فهرستواره کتابهای فارسی ۶۱۴/۹؛ معجم التراث الکلامی ۴۸۱/۵.

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة... و بعد فهذه نبذة مما في الصدور تكون نفثة المصدر.

انجام: جمعت كثيراً منها في كتاب السيف المسلول و هذه نبذة منها حررتها معجلاً في ثمان ساعات من اليوم الاحد الثاني من شهر جمادى الاولى من سنة ۱۳۰۳ الحمد لله اولاً و آخراً...

۲. زبدة الحساب (۱۴۹-۵۰) (ریاضی - فارسی)

از: محمد صالح بن حبیب‌الله طباطبایی یزدی (زنده در ۱۰۴۹ق)

شامل پنج باب در شعبان ۱۰۴۹ در اکبرآباد هند نگاشته است:

باب اول در حساب صحاح.

باب دوم در حساب کسور.

باب سیم در استخراج مجهولات به اربعة متناسبه.

باب چهارم در بیان قواعدی که محاسب را در استخراج مجهولات به آن احتیاج می‌افتد.

باب پنجم در بیان مسائل جزئی که ذکر آن موجب تشحیذ اذهان است.

منابع: الذریعة ۲۴/۱۲؛ فهرستواره کتابهای فارسی ۲۶۹۵/۴.

آغاز: بسمله. الحمد لله مسبب الاسباب سریع الحساب و الصلوة علی سیدنا محمد

المبعوث لفصل الخطاب و آله و اصحابه الهداة الى طریق الصواب.

انجام: اتقان مشرف گردد و الختم بحمدالله و الصلوة علی عباده‌الذین اصطفی.

۳. قاعده ضرب (۱۴۹-۱۵۱) (ریاضی - فارسی)
 آغاز: قواعدی از جهت ضرب دو صفحه مرقوم گشت قاعده دو ضرب ما بین
 عشره و عشرین دوم عددی.
 انجام: و از وی تفریق کردیم ۲۸۸ شد.

۴. التواریخ الشرعیة = مسار الشیعة (۱۷۴-۱۵۲) (تاریخ، آداب - عربی)
 از: شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۴۱۳ق)
 به شماره ۱۶۷۱ رجوع شود.

۵. تزویج پیامبر ﷺ با خدیجه (۱۷۵-۱۸۹) (فارسی)
 رساله مختصری است در داستان تزویج پیامبر اکرم ﷺ با خدیجه بنت خویلد.
 آغاز: بسمله. بدانکه سبب تزویج حضرت رسالت ﷺ با خدیجه بنت خویلد
 چنان بود که روزی عالمی از دین.

انجام: و فاطمه و یازده فرزند معصوم ایشان ﷺ ارزانی دارد بحق محمد و آله.
 نستعلیق و نسخ، رساله یکم: سید محمد بن احمد مدرس یزدی طباطبایی، ۴
 ذی قعدة ۱۳۵۳، رساله دوم: ۱۰۶۰ق، در چند جای نسخه تملک سید محمد
 مدرس و میرزا احمد مدرس دیده می شود.
 ۱۸۹ صفحه، ۱۹ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه شخصی سید محمد مدرس در یزد.
 میراث اسلامی ایران ۴۴۹/۸ و ۴۵۴.
 بصحی

(۲۰۷۱) مجموعه

۱. استفتاء فتوی (ص ۱-۲۸۲) (فقه - فارسی)
 از: میرزا سید محمدعلی مدرس (۱۲۶۵ق)
 گردآورنده: میرزا احمد بن سید محمد مدرس (۱۳۸۸ق)
 مجموعه سؤال و جوابهای فقهی مرحوم سید محمدعلی مدرس است که به وسیله
 میرزا احمد مدرس (از احفاد مؤلف) از روی خط مؤلف در این دفتر گرد آمده است.
 منابع: نسل نور ۴۸۹-۵۰۰.

آغاز: بیان فرمایند علمای امامیه کثرالله امثالهم در این مسئله شرعیه که هرگاه دو نفر در ملکی شریک باشند ثالثی را احد شریکین.

۲. تذکرة السلسلة المدرسية (۲۸۳-۲۹۹) (تراجم - فارسی)

از: سید احمد بن سید محمدعلی مدرس یزدی (۱۳۸۸ق)
شرح حال علماء و بزرگان خاندان مدرسی یزدی است. در همین موضوع اخیراً کتاب «نسل نور» از سید محمدکاظم مدرسی به چاپ رسیده است.

منابع: نسل نور ۳۷۹-۳۸۳.

آغاز: بسمله. چون مرحمتشان خلد قرار فردوس آستان آقای والد آقا میرزا سید محمد مدرس رحمه الله چند کلمه در ترجمه احوال سلسله مدرسیه مرقوم فرموده بودند.
انجام: با اولاد میر محمد صالح بطریق صداقت و رفاقت و وصلت بوده‌اند الی الآن، تمّ وله الحمد...

نستعلیق، سید احمد بن محمد مدرس (مؤلف)، رساله یکم: دوشنبه ۲۲ ذی حجه ۱۳۳۰، رساله دوم: دوشنبه ۴ صفر ۱۳۶۸ مطابق با آذر ۱۳۲۷، در آخر نسخه استفتایی از ذخیره المعاد شیخ زین العابدین مازندرانی درج شده است.

۳۰۰ صفحه، ۱۲ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه سید جواد مدرسی در یزد.

بسم

(۲۰۷۲) مجموعه

۱. فیروزة الرضویة (ص ۲-۱۷۲) (اصول فقه - عربی)

از: سید محمد بن مرتضی مدرس یزدی (۱۳۲۳ق)
منظومه‌ای است در اصول فقه.

منابع: نسل نور ۵۰۵-۵۱۲.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم و الحمد و الصلوة و التسليم
الله جل و الرسول الامجد محمد و آله المجد
انجام: محمد و آله الأبرار خيرة الأخيار و الأَطهار

۲. مناظره مع بعض الاعیان من المدرّسین فی اصفهان (۱۷۳-۱۹۵)

(اصول فقه - عربی)

از: سید محمد بن مرتضی مدرس یزدی (۱۳۲۳ق)
 یکی از مدرسین حوزه اصفهان با مؤلف مناظره‌ای کرده و در آن به برخی آراء وی در منظومه فیروزه الرضویه خرده گرفته و مؤلف در مقام پاسخگویی بر آمده است. رساله حاضر حاصل گفتگوی این دو نفر است.
 آغاز: بسمله. الحمد لله الحکیم العلیم و صلی الله علی محمد و آله... اعلم ائی قلت فی منظومتی فی الأصول المسماة بفیروزة الرضویة هذه الأشعار.
 انجام: جاءت فی کلامکم و الکلام یجر الکلام فتعرضت له فی الجملة بلا اتمام و علیکم السلام.

نسخ و نستعلیق، به خط مؤلف، ردیف یکم با خط خوردگی و اضافات از مؤلف، در اول نسخه یادداشت مؤلف و فرزندش سید احمد و سید محمد حسین مدرسی دیده می‌شود.

۱۹۵ صفحه، ۹-۱۳ سطری.

نسخ اصل: کتابخانه شخصی سید محمد مدرسی در یزد.

میراث اسلامی ایران ۸/۴۵۰.

(۲۰۷۳) مجموعه

(اصول فقه - عربی)

۱. درّ منثور (ص ۲-۱۵۰)

از: میرزا سید محمد علی مدرس یزدی (۱۲۶۵ق)
 تعلیقاتی است که مؤلف بر قوانین الأصول میرزا قمی نگاشته و سید محمد مدرس (۱۳۲۳ق) نوه مؤلف آن را گردآورده است.
 منابع: نسل نور ۴۸۹-۵۰۴.

آغاز: بسمله. الحمد لله الذي شرع لنا بهداية معالم اصول الشريعة الغراء و وضع بكفاية قوانين فروع الملة البيضاء... و بعد يا بشرى هذا درّ منشور و سر مستور قد كنزها جدى الأجد.

انجام: لجواز تعارض البرهان و المغالط و المغالطتين...

۲. حواشی بر مواضعی از شرح لمعه و قوانین (۱۵۱-۱۷۰)

(فقه و اصول - فارسی و عربی)

از: محمد حسنی حسینی

رساله یکم: نسخ، سید محمد مدرس، شب پنج‌شنبه فطر ۱۲۸۳، رساله دوم:

نستعلیق، در حاشیه تصحیح شده، در اول نسخه تملک سید احمد مدرس در

۱۳۳۱ و سید محمد حسین مدرس در ۱۴۲۰ ق.

۱۷۰ صفحه، ۱۵ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه شخصی سید محمد مدرس در یزد.

میراث اسلامی ایران ۴۴۹/۸.

(متفرقه - فارسی و عربی)

(۲۰۷۴) اوراق مکتوبه

از: میرزا سید احمد بن محمد مدرس یزدی (۱۳۸۸ ق)^۱

یادداشت‌های پراکنده‌ای است در حدیث، عقاید، حکایت و حواشی بر کتب علمی

و اشعار از جمله:

فهرست بعضی از قضایای واقعه در نوروز

- در بیان علم حضرت واجب از حسن شریف

- صفات خداوند

- معانی چند حدیث از جمله حدیث ثقلین

- اسماء امیر المؤمنین علیها السلام

- توحید افعالی

- شرح بخشی از دعای عرفه

- سؤال و جواب مسائل اصول دین
- بخشی از «عناصر المتین فی شرح معضلات القوانین» از میرزا محمدحسین شهرستانی
- اشعاری از میرزا ابوالقاسم پیش نماز خویدک در نحو
- بعضی حواشی بر قوانین میرزای قمی از سید غفور تلمیذ صاحب فصول
- گزیده شرح دعای صباح امیرالمؤمنین از میرزا صدرالدین محمد مدرس یزدی (۱۱۵۴ق)
- حواشی بر اوائل کتاب طهارت شیخ انصاری
- آغاز: بسم الله در جلد هفدهم کتاب بحار الانوار مجلسی زاد الله اجوزه علی خدماته در اواسط مواعظ.
- انجام: فیالیت الذی یقرء بعدی دعالی بالخلاص من العذاب.
- نسخ و نستعلیق، میرزا سید احمد مدرس یزدی، سده ۱۴ق، در اول نسخه تملک کاتب و مهر وی و تملک سید محمدکاظم مدرس در ۱۴۲۰ق.
- ۲۵۶ صفحه، ۱۷ سطری.
- نسخه اصل: کتابخانه شخصی سید محمد مدرس در یزد.
- میراث اسلامی ایران ۸/۴۶۵-۴۶۶.

(۲۰۷۵) المناقب

(مناقب - عربی)

از: محمد بن علی بن حسین علوی (قرن ۵ق)

کتاب در روایات وارده در مناقب و فضایل امیرالمؤمنین علیه السلام است. علامه مجلسی در بحار از آن به عنوان «کتاب عتیق» نقل می‌کند و اخیراً در سلسله مصادر بحار الانوار به چاپ رسیده است.^۱

تاکنون سه نسخه از این کتاب شناسایی شده:

۱. نسخه شماره ۱۱۱۴ کتابخانه مجلس سنا که در فهرست آنجا (ج ۲، ص ۱۲۱) به

عنوان «ریاض الجنان» از فضل الله بن محمود فارسی معرفی شده است.

۱. جاب: قم، دلیل ما، ۱۳۸۶ش، تحقیق سید حسن بروجردی، اشراف مکتبه العلامة المجلسی.

۲. نسخه شماره ۲۶۷۸ مرکز احیاء میراث اسلامی که در فهرست آنجام معرفی نشده و از چشم فهرست‌نگار دور مانده است.

۳. نسخه شماره ۱۲۳۸۹ کتابخانه حضرت آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته‌الله، معرفی شده در فهرست این کتابخانه (ج ۳۱، ص ۳۲۱).

نسخه حاضر از دو طرف افتادگی دارد.

آغاز افتاده: بک و بما جاء من عندک و بکل انبیاءک و رسلک و کل کتاب انزلته و ائی مصدقه کلام جدی ابراهیم خلیلک یارب.

انجام افتاده: بظهر الغیب فی اولاده.

نسخ، بدون نام کاتب و بی تاریخ، نسخه قدیمی است گویا از قرن هشتم، در

حاشیه تصحیح شده و رکابه دارد.

۱۶۴ صفحه، ۱۳ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه مجلس سنا، شماره ۱۱۱۴.

فهرست کتابخانه مجلس سنا ۱۲۱/۲ (بعنوان ریاض الجنان).

بصورت

(۲۰۷۶) کتاب العلل = العلل الکبیر (علوم حدیث - عربی)

از: ابو عیسی محمد بن عیسی بن سوره سلمی ترمذی (۲۷۹ق)

ترتیب از: ابوطالب قاضی

ترمذی محدث مشهور اهل سنت در قرن سوم و نویسنده الجامع الصحیح معروف به

سنن ترمذی از صحاح سته است.

کتاب العلل در باب اشکالات پنهان و آشکار در اسناد حدیث که گاهی «العلل

الکبیر» یا «العلل المفرد» خوانده می‌شود، به صورت اصلی در دست نیست، اما شکل

ترتیب یافته آن توسط ابوطالب قاضی بر جای مانده و به کوشش صبحی سامرای و

دیگران به چاپ رسیده است.

عبدالرحمان بن احمد بن رجب حنبلی (۷۹۵ق) شرحی بر کتاب العلل نوشته که

به چاپ رسیده است.

منابع: تاریخ نگارش‌های عربی ۲۳۵/۱؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۲۴۳/۱۵؛
دانشنامه جهان اسلام ۲۳۸/۷؛ دلیل مؤلفات الحدیث المطبوعه ۲۹۶/۱؛ الفهرس
الشامل، الحدیث النبوی و علومه و رجاله ۱۰۸۹/۲.

آغاز: بسمله. صلی الله علی محمد و آله و سلم تسلیمًا. قال الفقیه القاضی ابوطالب
وفقه الله هذا کتاب قصدت فیہ ترتیب کتاب العلل لأبی عیسی الترمذی رحمہ الله
علی... کتاب الجامع له.

انجام: قال ابو عیسی و عمر بن الحرث بصری منکر الحدیث.

خط مغربی، بدون نام کاتب و بی تاریخ، نسخه کهن، عناوین به خط جلی،
نام کتاب و مؤلف در صفحه عنوان درج شده است، صفحات میانی تصویر
سیاه شده است.

۱۵۲ صفحه، ۲۳ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه احمد ثالث در ترکیه، شماره ۵۳۰.

بصحة

(۲۰۷۷) فتح الرحمن بکشف ما یلتبس فی القرآن (تفسیر - عربی)

از: ابویحیی زکریا بن محمد انصاری شافعی (۹۲۶ق)

به شماره ۲۳ رجوع شود.

آغاز: بسمله. قال سیدنا و مولانا شیخ مشایخ الاسلام... بسمله. الحمد لله الذی نور
قلوب العارفين بکتابه العظیم و اطلعهم علی خبایا الزوایا بالبرهان القویم.

انجام: بمعنی یلیق بهم فی الظاهر حتی تصل وسوستهم الی الصدور و الله اعلم.

نسخ، بدون نام کاتب، نزدیک به عصر مؤلف، نام کتاب و مؤلف در صفحه
عنوان درج شده همراه با چند یادداشت تملک و در برگ آخر ترجمه علی

افندی بن محمد افندی متوفی ۲۳ شوال ۱۱۸۴ آمده است، رکابه دارد.

۲۸۶ صفحه، ۲۱ سطری.

نسخه اصل: مکتبه قادریه بغداد، شماره ۱۰۴.

الآثار الخطیة فی المکتبة القادریة ۱۳۰/۱-۱۳۲.

بصحة

(عرفان - فارسی)

(۲۰۷۸) مظهر الحقایق

از: میر معین بن میر سید علی حسینی آرتیمانی (۱۲۹۸ش)
 کتابی است در عرفان و سیرو سلوک با گرایش شیعی و با استفاده بسیار از آیات، روایات و اشعار عرفانی. شروع به تألیف در ۱۲۹۲ق بوده و مؤلف در مقدمه گوید: «... اما اگر خطایی رفته باشد از حیث لغت و اعراب باید معذور دارند چرا که بی سلاح و حربه و مرکب به میدان گفتگو درآمده است یعنی امی است علم عربیت و کتابهای لغت نخوانده است، آنچه به مکاشفه معلوم است به سلک بیان کشیده می‌شود...»

در جای دیگری از مقدمه در وصف کتاب آورده است:

«... بیاناتش همه حقّ الیقین است چهارم جلد اسرار معین است

اما آغاز و عنوان این نسخه شریفه خجسته در عصر و زمانی که از هجرت میمون سید انبیاء یکهزار و دویست [و] نود [و] دو سال گذشته بود و این نسخه مشتمل است بر حقایق اصول‌الدین توحید و معاد و عدل و نبوت و ولایت و تفسیر بعضی از آیات و احایث که به نظر رسیده است و توضیح بعضی از اشعار محققین که اکثر خلق نمی‌دانند سر آنرا.

اما این نسخه را به مظهر الحقایق گردانیدند انا المسکین معین ابن میر سید علی...»

نام کتاب و مؤلف در منابع کتابشناسی و فهرس نسخ خطی دیده نشد. آغاز: بسمله. و به نستعین. حمد بی حد و پایان و ثنای بی عدد و غایت و ستایش بی حصر و نهایت مر ذاتی را رواست که یکتایی را سزااست، کنه ذاتش از اندیشه خرد جداست.

انجام ناقم: ای جان من جمال حقیقت از مشرق صبح ازل طلوع فرمود بهر یکذره از ذرات کاینات به یگانگی.

نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، از سده ۱۳ق، رکابه‌نویسی دارد، در اول نسخه مهر و امضای «خیرالله خاکساری» دیده می‌شود.

۴۸۴ صفحه، ۱۲ سطری.

(شعر - فارسی)

دیوان معین (۲۰۷۹)

از: میر معین بن میر سید علی حسینی آرتیمانی (۱۲۹۸ش)
مجموعه‌ای از اشعار میر معین آرتیمانی است، شامل:

۱. تحفة الابرار

منظومه‌ای است در ۲۲ بیت که اسامی معصومین علیهم‌السلام را به صورت معما مطرح کرده است. بخشی از «تحفة الابرار» میر معین است.

آغاز: بشنو ز من دل شده این رمز معما زان هفت حروفی که بود آخر آنها
انجام: تفسیر همین رمز بود جمله دیوان زین بحر برون آمده هر لؤلؤ لالا
هر ذره پریشان و معین واله و حیران از پرتو آن نور رخ مهر دل آرا.

۲. برهان المبین

غزلیات شاعر است از الف تا یاء که در ۱۲۹۵ق سروده است؛ چنانکه گوید:
در هزار و سیصد الّا پنج سال زد رقم خوش خامه ارقام دوست
جلد پنج هست برهان المبین آب حیوان باشد اندر کام دوست
آغاز: ای آنکه تو پیداتر از جمله پیداها وی آنکه هویداتر از کل هویداها

۳. ترجیع بند در توحید

چند ترجیع بند مختلف در توحید است.

۴. ابیات در بیان توحید و چند رباعی

۵. کاشف الاسرار

مثنوی است شامل ۲۲ سؤال و جواب عرفانی همچون گلشن راز شیخ محمود شبستری. در تاریخ نظم گوید:

گذشت از هجرت میمون خاتم هزار و سیصد و سیزده سنین کم
آغاز: بنام پادشاه حیّ واحد حکیم و قادر و دانا و ایزد
انجام: گشا تو باب درگاه یقین راز آن درگاه رحمت کن معین را

نستعلیق، بدون نام کاتب و بی تاریخ، احتمالاً بخش‌هایی از نسخه به خط ناظم باشد، در اول نسخه یادداشتی از شریفی تویسرکانی که آنرا به میرزا محب‌علی صدیقیان بخشیده و در آخر نسخه مهر بیضوی با نقش «عبده

الراجی محمد خلیل» و یادداشتی دیگر از محب‌علی صدیقیان که نسخه را در ۴۱/۲/۱ به محمدجعفر ایران‌پور بخشیده، رکابه نویسی دارد.
۱۲۲ صفحه، ۱۴ سطری.

بسم

(۲۰۸۰) مجموعه

(شعر - فارسی)

۱. تحفة الابرار (ص ۴۲-۱۴۴)

از: میر معین بن میر سید علی حسینی آرتیمانی (۱۲۹۸ش)
دیوان اشعار «معین» است شامل غزلیات، مخمسات، رباعیات، ساقی‌نامه، قصاید.
تاریخ اتمام این نسخه - که به خط ناظم است - در ۱۲۸۹ بوده است.
ناظم، نام و نسب خود را در ابتدای دیوان چنین آورده است: «معین بن میر سید
علی بن میر سید باقر بن میر سید معین بن میر سید صالح بن میر سید موسی الی
آخرهم انتهى الی سید الساجدین امام الهادی علی بن حسین علیه السلام».

آغاز: رمز، بشنو زمن دل شده این رمز معما

ز آن ده و نه حرفیکه بود اوسط آن را

انجام: معین گر کسی ناشناسد گهر مرنجا که خر می‌نداند شکر.

(عرفان و عقاید - فارسی)

۲. ضیاء العیون (۱۴۵-۲۹۴)

از: میر معین بن میر سید علی حسینی آرتیمانی (۱۲۹۸ش)

در مقدمه گوید: «اما بعد این رساله‌ای است موسوم به ضیاء العیون و مبوب است
به ابواب ثلاثه به ازای حروف اسم الله که الف و لام و ها باشد در بیان اصول‌الدین
و مصدر اوّل و ترتیب خلقت کائنات و معنی فروع الدین و هر بابی از آن مشتمل
است بر پنج فصل که مجموع پانزده فصل می‌شود».

آغاز: بسمله. الحمد لله الأوّل بلا اوّل کان قبله و الآخر بلا آخر یكون بعده الذی

قصرت عن رؤيته ابصار الناظرین.

انجام: غالب آید بر نقوش. قد تمّت کلمة ربک صدقاً و عدلاً لا مبدل لکلماته و

هو السميع العليم.

نستعلیق، به خط مؤلف، رساله یکم: ۱۲۸۹، در ابتدای رساله یکم و انتهای رساله دوم مهر مؤلف با نقش: «عبد معین الحسینی» دیده می‌شود، برگهایی پیش از شروع رساله یکم شامل مطالبی به نظم و نثر از مؤلف آمده است و نیز چند یادداشت از محمدعلی صدیقیان (نوه دختری مؤلف) که در یکی از آنها تاریخ وفات مؤلف را در ۱۲۹۸ ش در آرتیمان ثبت کرده و در دیگری درباره ساختمان بقعه مؤلف در شهریور ۱۳۵۳ به‌راهی حاج سید محمدباقر امام جمعه تویسرکان مطلبی نوشته و در یادداشت آخر به تاریخ ۱۳۴۱/۲/۱ آورده که این کتاب تألیف مرحوم میر معین - جد مادری وی - است.

۲۹۴ صفحه، ۱۸ سطری.

مجموعه (۲۰۸۱)

۱. الأدوية المفردة (ص ۲-۲۱) (پزشکی - عربی)
 از: نجیب‌الدین محمد بن علی بن عمر سمرقندی (۶۱۹ق)
 قسم ثانی از «النجیبات» است در ادویه مفرده به ترتیب حروف ابجد.
 منابع: فهرست کتابخانه حضرت آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته‌الله ۲۶۷/۱۹.
 آغاز: بسمله. ذکر الأدوية المفردة السمتمعملة و خواصها و افعالها الخاصة بها المنسوبة اليها المشهور. حرف الألف اكليل الملك حارّ يابس.
 انجام: الحامض معا لأنه أبلغ الاسهال و تطفئه الحرارة. تمّ القسم الثاني من النجیبات و هو الموسوم بالأدوية المفردة.
۲. الأغذية و الأشربة للأصحاء (۲۲-۱۰۵) (پزشکی - عربی)
 از: نجیب‌الدین محمد بن علی بن عمر سمرقندی (۶۱۹ق)
 قسم رابع «النجیبات» است در اغذیه و اشربه اصحاء.
 منابع: فهرست کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رحمته‌الله ۲۷۱/۱۹؛ فهرست آستان قدس رضوی ۳۱/۱۹.

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام على النبي و آله اجمعين ان الله تبارك و تعالى لما خلق الانسان اعدل مزاجا من جميع الحيوانات و جعل ذلك الاعتدال عريضا.
انجام: أكثر و أشد من استعمال سائر الروايع الطبية.

۳. اغذية المرضى (۱۰۶-۱۲۳) (پزشکی - عربی)

از: نجيب الدين محمد بن على بن عمر سمرقندى (۶۱۹ق)
قسم خامس از «النجيبات» است در خوراکی‌ها و انواع داروهای مريضان مختلف.
منابع: فهرست کتابخانه آيت الله العظمى مرعشى نجفى رحمته الله ۲۷۱/۱۹؛ فهرست آستان قدس رضوى ۱۹/۱۹.

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام على خير البرية محمد و آله الطيبين الطاهرين ان اجل العلوم الذى ينتفع به الناس هو علم الطب و هو من جملة علوم السياسة التى هى اشرف العلوم.

انجام: و عند غلبة كل خلط من اخلاط. وفقنا الله تعالى لما هو أكثر نفعاً و أعم فائدة و انتهى بنياتنا الى أخلص النيات و بأعمالنا الى أحسن الأعمال.

۴. القرايدين على ترتيب العلل (۱۳۳-۲۴۲) (پزشکی - عربی)

از: نجيب الدين محمد بن على بن عمر سمرقندى (۶۱۹ق)
منابع: الذريعة ۶۰/۱۷؛ فهرست کتابخانه آيت الله العظمى مرعشى نجفى رحمته الله ۲۶۸/۱۹؛ فهرست آستان قدس رضوى ۴۱۹/۱۹.

آغاز: بسمله. هذا كتاب القرايدين السمرقندى على ترتيب العلل. ادوية علل الرأس نسخه حب القوقايا النافع من الصداع.

انجام: يدوم بقاء البدن و يحصل الامن من المعادوة انشاء الله تعالى.
نستعليق، عناوين نسخ درشت، بدون نام کاتب، ۱۵ ذیحجه ۹۷۰، در اول نسخه چند یادداشت تملک با مهرهای بیضوی و مربعی دیده می‌شود.

۲۴۲ صفحه، ۲۱ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آيت الله گلپایگانی، قم، شماره ۷/۳۵.

مجموعه (۲۰۸۲)

تکرار بخشی از تصویر شماره ۲۰۸۱ است شامل سه رساله پزشکی از نجیب‌الدین محمد بن علی سمرقندی (۶۱۹):

۱. الأدوية المفردة (ص ۲-۲۱) (پزشکی - عربی)
۲. الأغذية و الأشرطة للأصحاء (۲۲-۱۰۵) (پزشکی - عربی)
۳. أغذية المرضى (۱۰۶-۱۲۳) (پزشکی - عربی)

خصوصیات نسخه‌شناسی برابر با تصویر شماره ۲۰۸۱.

(۲۰۸۳) القربادین علی ترتیب العلل (پزشکی - عربی)

از: نجیب‌الدین محمد بن علی بن عمر سمرقندی (۶۱۹ق)

تکرار تصویر شماره ۲۰۸۱ (ردیف چهارم مجموعه) است با همان خصوصیات.

(۲۰۸۴) القربادین علی ترتیب العلل (پزشکی - عربی)

از: نجیب‌الدین محمد بن علی بن عمر سمرقندی (۶۱۹ق)

به شماره ۲۰۸۱ (ردیف چهارم مجموعه) رجوع شود که در آغاز و انجام برابراند.

نسخ، علی بن...، شنبه اواسط صفر ۷۶۲، در آخر نسخه فواید پراکنده به

نظم و نثر آمده از جمله ۵ بیت عربی منسوب به امیرالمؤمنین علی بن

ابی طالب علیه السلام و مطلبی در «عیادت» و ابیاتی در وصف کتابی در بلاغت و

ابیات عربی از ابوالفضل یحیی بن سلامه بن حسین حصکفی در ذکر هلال و

ابیاتی از شیخ ابی نصر بن اسد فارقی در تجانس و ۸۳ بیت از اسرار نامه عطار

به فارسی و نقلی از بختیشوع و رباعی فارسی از خواجه نصیر طوسی.

۱۶۸ صفحه، ۲۹ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی، قم، شماره ۲۴/۵۳.

فهرست کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی، عرب‌زاده ۵۷۱.

(۲۰۸۵) مجموعه

۱. مختصر کتاب الأبدال = ابدال الأدویه (ص ۱-۵) (پزشکی - فارسی)

از: شاپور بن سهل.

رساله‌ای است در بیان بدل و عوض اصل دارو. گفتنی است رساله‌ای با عنوان «ابدال الأدویه» از محمد بن زکریا رازی و رساله دیگری با همین عنوان از محمد بن

علی بن عمر سمرقندی (۶۱۹ق) سراغ داریم.

منابع: فهرستواره کتابهای فارسی ۳۲۶۳/۵.

آغاز: هذا مختصر من کتاب الابدال افسنتین بدل آن جعهده است یا شیخ ارمنی.

انجام: و نیمه وزن آن افسنتین غاریقون بدل آن دو مثل آن تربد است و مثل آن

صبر والله اعلم بالصواب.

۲. [تعریف نباتات و خواص و منافع طبّی آن] (۶-۹) (پزشکی - فارسی)

آغاز: کمالیون، کمالیون را بعضی کشتوت گویند و او نوعیست از مازریون و یک

نوع از مازریون بلون سپید است.

انجام افتاده: کندش معدن کندش ثغور بلاد است در روم و او را از آنجا.

نسخ و نستعلیق، بدون نام کاتب و بی تاریخ، از سده دوازدهم، در حاشیه

تصحیح شده است.

۹ صفحه، ۲۲ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۵۰۴۸.

فهرست آستان قدس رضوی ۵۲۰/۱۹-۵۲۱.

بص

(۲۰۸۶) نزّهة النظر في أعيان القرن الرابع عشر

(تراجم زیدیه - عربی)

از: محمد بن محمد بن یحیی زبارة حسنی صنعانی (۱۳۸۰ق)

به شماره ۱۵۵۲ رجوع شود که جزء دوم از کتاب را در برداشت.

نسخه حاضر جزء اول کتاب را در بر دارد، از ابتدا تا حرف الجیم. شرح حال

مؤلف در ابتدا آمده است.

آغاز خطبه: بسمله. الكتاب الذي تقدمه بين يدي القارى من النصوص النادره التي أرخت لليمن في القرن الرابع عشر الهجرى.

آغاز كتاب: بسمله. الحمد لله المرشد الى التفكير و الاعتبار بما قص على ذوى الاستبصار.

انجام نسخه: و قد طال الكلام و جر بعضه الى بعض لاثبات حقائق تاريخيه. و الى هنا انتهى الجزء الاول...

نسخ، احمد بن محمد زباره (فرزند مؤلف)، اواخر سده چهاردهم هجرى، در اول نسخه شرح حال مؤلف و در آخر نسخه فهرست اسامى مترجمين و تقريظى به نثر و نظم از عبدالله بن عبدالوهاب بن محمد شماحى آمده به تاريخ آخر ذیحجه ۱۳۸۰.
۲۹۴ صفحه، ۳۰ سطرى.

(۲۰۸۷) نزهة النظر في أعيان القرن الرابع عشر (تراجم زيديه - عربى)

از: محمد بن محمد بن يحيى زباره حسنى صنعانى (۱۳۸۰ق)

به شماره ۱۵۵۲ رجوع شود.

نسخه حاضر جزء سوم كتاب را در بر دارد از (عبدالوهاب بن زيد المهدي) تا (محمد بن عقيل).

آغاز نسخه: عبدالوهاب بن زيد المهدي السيد العلامة عبدالوهاب بن زيد بن على المهدي مولده بدمار.

انجام نسخه: ثم بتعز و استوطنها و اشعاره كثيرة، انتهى الجزء الثالث...

نسخ، احمد بن محمد زباره (فرزند مؤلف)، اواخر سده چهاردهم هجرى، فهرست اسامى مترجمين در آخر نسخه آمده و يادداشتى از كاتب در ۱۱ رمضان ۱۴۰۴.

۳۹۷ صفحه، ۲۶ سطرى.

(۲۰۸۸) نزهة النظر في أعيان القرن الرابع عشر (تراجم زیدیه - عربی)

از: محمد بن محمد بن یحیی زبارة حسنی صنعانی (۱۳۸۰ق)

به شماره ۱۵۵۲ رجوع شود.

نسخه حاضر جزء چهارم کتاب را در بر دارد از (محمد بن علی الامیر) تا (یوسف دجوی مصری) و در پایان قصایدی از شعرای مختلف در رثای مؤلف آمده است.

آغاز نسخه: بسمله. (محمد بن علی الامیر) السید العلامة الفاضل محمد بن علی بن یوسف بن ابراهیم بن محمد بن اسمعیل الامیر مولده سنه ۱۲۷۲ و اخذ عن القاضي محمد بن محمد العمرانی.

انجام: بمكانة عالیه من الزهادة و العفة رحمه الله و رضی عنه.

نسخ، احمد بن محمد زبارة (فرزند مؤلف)، اواخر سده چهاردهم هجری، در آخر نسخه مرثی که شعرای مختلف در رثای مؤلف سروده‌اند آمده است و نیز رساله چاپی «عظة التاريخ و عبره اعظم ملوک و رجال العالم فی ثلث هذا القرن الرابع عشر للهجرة = خاتمة ذیول القصيدة المشهورة بالبسامة للسید الهادی بن ابراهیم الوزير، نظم السید محمد بن محمد زبارة الحسینی» چاپ مطبعه سلفیه قاهره در ۱۳۶۵ق درج شده و پس از آن اشعار متفرقه دیگر به چشم می‌خورد.

۳۶۵ + صفحات چاپی، ۲۷ سطری.

بصحة

(۲۰۸۹) مقالة في الطبایع (پزشکی - عربی)

از: افلیمون یونانی (سده ۲م)

منابع: دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۶۰۶/۹؛ فهرست دانشکده الهیات تهران ۶۰۹/۱.

آغاز: مقالة لافلیمون فی الطبایع اما الدلیل علی ان الحرارة و البرودة هما القوتان الفاعلتان و الرطوبة و اليبس هما القوتان المنفعلتان فنقول انا اذا وضعنا ايدينا على جسم حار يؤلمنا.

انجام: لم يكن لما طعم فالطعم المسح ائما يكون من رطوبة لوجه والله اعلم بالصواب.

نستعلیق، بی کا، بی تا، صفحات مجدول محرر، رکابه نویسی شده، در آخر نسخه فایده‌ای به نقل از «النجاة» شیخ الرئیس آمده است.
۱۹ صفحه، ۱۷ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، ش ۹۱۷.

(۲۰۹۰) تلخیص تفسیر جالینوس لفصول ابقرراط مع نکت من

شرح الرازی (پزشکی - عربی)

از: ابوسهل سعید بن عبدالعزیز نیلی (۴۲۰ق)

بقراط کتابی دارد به نام «الفصول»^۱ که جالینوس آنرا شرح کرده و کتاب حاضر تلخیص شرح جالینوس است به اضافه نکاتی بر گرفته از شرح محمد بن زکریا رازی. نیلی پزشک، ادیب و لغوی، متولد ۳۵۳ق از نیشابور برخاست. آثاری دارد از جمله: المختصر فی الطب؛ اختصار مسائل حنین بن اسحاق؛ تلخیص شرح جالینوس لکتاب الفصول مع نکت من شرح الرازی (کتاب حاضر).

منابع: تاریخ نگارش‌های عربی ۵۴/۳-۵۹ و ۴۷۱.

آغاز: بسمله. قال الشيخ الفاضل ابوسهل سعید بن عبدالعزیز النیلی: الذی دعانی الی تلخیص تفسیر جالینوس لفصول ابقرراط مع قصور الوسع و الاقتدار علی الاتیان بمثل ذلک النظم فی الحسن و البیان ما رأیت من تکاسل الأصحاب عن النظر فی الکتب الکبار و میلهم الی المختصرات القصار لسرعة ملاحم و فتورهم... الاختصار مع نکت استخراجتها من شرح ابی بکر محمد بن زکریا الرازی... المقالة الاولی قال ابقرراط العمر قصیر و الصناعة طویل و الوقت ضیق.

نسخ، علی بن... ۷۶۲ق، عناوین به خط درشت، در حاشیه تصحیح شده و علامت بلاغ دارد.

۹۴ صفحه، ۳۳ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی، قم، شماره ۲۴/۵۳.

فهرست کتابخانه آیت‌الله گلپایگانی، عرب‌زاده ۱۹۲.

۱. نک: فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی، ج ۴، شماره ۱۳۱۵.

(۲۰۹۱) مجموعه

۱. الأَطراف بأوهام الأَطراف (ص ۱-۱۹۱) (علوم حدیث - عربی)
 از: ولی‌الدین احمد بن عبدالرحیم عراقی شافعی (۸۲۶ق)
 مستدرکی است بر «تحفة الأشراف بمعرفة الأَطراف» حافظ مزی (۷۴۲ق).
 کتاب حاضر بر اساس همین نسخه با تحقیق کمال یوسف الحوت به وسیله
 دارالجنان در بیروت به سال ۱۴۰۶ق به چاپ رسیده است.
 انجام تألیف در این نسخه روز دوشنبه ۱۶ شوال ۷۹۵ ثبت شده است.
 منابع: دلیل مؤلفات الحدیث الشریف المطبوعة ۵۸۰/۲.
 آغاز: بسملة. اللهم صل على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم. الحمد لله المتفرد
 بالكمال والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله وصحبه خير صلب وآل. وبعد
 فان كتاب الأَطراف للحافظ جمال الدين رحمه الله كتاب كثر فائده.
 انجام: قلت في صحيح مسلم ثنا ابوالعلاء بن الشخير و في المراسيل لأبي داود.
 ۲. ترتيب معرفة الثقات للعجلي (۱۹۲-۲۹۰) (رجال - عربی)
 از: تقی‌الدین ابوالحسن علی بن عبدالکافی سبکی (۷۵۶ق)
 در صفحه عنوان به نقل از خط مؤلف آمده است: «کتاب سؤالات ابي مسلم صالح
 أباه أبوالحسن احمد بن عبدالله بن صالح العجلي الكوفي و هو مترجم «بمعرفة الثقات من
 رجال أهل العلم و الحديث و من الضعفاء و ذكر مذاهبهم و أخبارهم» مما أملاه
 أبوالحسن أحمد بن عبدالله بن صالح العجلي الكوفي، على ابنه أبي مسلم صالح بن أحمد
 بالمغرب رحمهما الله تعالى. رتبته على حروف المعجم الفقير الى الله تعالى على بن عبدالکافی
 بن علی بن تمام السبکی عفا الله عنه في رجب سنة إحدى و عشرين و سبع مائة».
 این کتاب با استفاده از همین نسخه همراه با معرفة الثقات عجلي به چاپ رسیده
 است: معرفة الثقات للعجلي بترتيب الهيثمي و السبكي مع زيادات ابن حجر العسقلاني،
 تحقيق عبدالعليم عبدالعظيم بستوى، مكتبة الدار بالمدينة المنورة، ۱۴۰۵ق، ج ۲.
 منابع: دليل مؤلفات الحدیث الشریف المطبوعة ۱۹۶/۱.
 آغاز: بسملة. اللهم صلى على سيدنا محمد وآله وسلم. الحمد لله حق حمده و
 صلواته على خير خلقه محمد و على آله و صحبه و سلامه هذا كتاب ترتيب سؤالات

أبي مسلم العجلي أباه أحمد بن عبدالله رتبته على حروف المعجم تسهياً للوقوف عليه و منه ما لا يتأتى فيه ذلك فجعلته في آخره على سبيل الفوائد بحيث لم احذف منه شيئاً.
انجام: أمّ موسى كوفية تابعة ثقة.

نسخ، بی کا، بی تا، گویا هر دو رساله از روی خط مؤلفان آنها کتابت شده گر چه مصحح رساله یکم آنرا به خط مؤلف دانسته است؛ نام رساله‌ها و مؤلفان در صفحات عنوان درج شده همراه با تملک شهاب‌الدین احمد عجلونی و مهر وقف بر مدرسه احمد حلب بدین عبارت «من الکتب التي وقفها السيد أحمد أفندی طهزاده علی مدرسة الاحمدية بمدينة...»، رکابه‌نویسی شده و در حاشیه تصحیح اندکی دیده می‌شود.
۲۹۰ صفحه، ۲۶ سطری.

نسخه اصل: مدرسه احمدیه حلب، ۳۴۲ تراجم و رجال.

بصحة

(۲۰۹۲) مجموعه

(لغت - عربی)

۱. فروق اللغات (برگ ۱-۳۸)

از: سید نورالدین بن نعمت‌الله جزایری (۱۱۵۸ق)

لغاتی که در ظاهر مترادفند را آورده و فرق بین آنها را بیان کرده است در چند باب به ترتیب حروف اوایل لغات.

منابع: الذریعة ۱۸۶/۱۶؛ التراث العربی ۱۷۹/۴.

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی منّ علی ذوی الألباب بملاحة البیان و شرفهم بفصاحة اللسان.

انجام: أن نختم الكلام حامدين لله علی التوفيق للمرام و مصلين علی سيّد الأنام و آله مصاييح الظلام و مفاتيح دارالسلام.

۲. تحفة الأخبار في الردّ علی القائلين بعدم العمل بالظنّ و قطعية الأخبار (۳۹-۱۳۲)

(اصول فقه - عربی)

از: محمد علی بن محمد حسن آرانی کاشانی (قرن ۱۳ق)

کتابی است اصولی پیرامون حجیت ظن شامل مقدمه و مقالاتی چند. مؤلف از شاگردان ملا احمد نراقی بوده است و کتاب حاضر را در ۱۲۳۶ق به انجام رسانده است.

منابع: تراجم الرجال ۳/۳۲۸؛ الذریعة ۳/۴۱۸؛ الکرام البررة ۳/۱۲۲.

آغاز: بسم الله الذي أسس لنا أساس الشرع المبين برسالة نبينا محمد سيد المرسلين و بين لنا أحكام الدين.

انجام: من الايرادات و النقوض فان تأملت وجدت فيها ما لا عين رأت و لا اذن سمعت. نستعليق، بی‌کا، بی‌تا، سده ۱۳ق، عناوین به خط درشت، رکابه نویسی شده است.

۲۶۴ صفحه، ۲۵ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آستانه هلال بن علی در آران کاشان.

(۲۰۹۳) مجموعه

تکرار تصویر شماره ۱۱۸۲ که شامل ۹۰ رساله و فایده است و در فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی رحمته الله (۳/۴۱۰-۴۳۵) به تفصیل معرفی شده است.

(۲۰۹۴) مجموعه

۱. کیفیت کشف الأحكام و الصفات عن خصائص المؤثرات و المقتضيات (برگ ۱-۱۱۶)
(اصول فقه زیدیه - عربی)

از: حسن بن محمد بن حسن رصاص (۵۸۴ق)

شامل هفت فصل و خاتمه‌ای به شرح ذیل است: ۱. فی کیفیت ثبوت الصفات و الأحكام و ما يتصل بذلك ۲. فی الصفة التي بالفاعل ۳. فی الصفات المعنوية ۴. فی الصفات المقتضاة ۵. فی الأحكام المستحقة بالفاعل ۶. فی الأحكام المعنوية ۷. فی الأحكام المقتضاة.

منابع: اعلام المؤمنین الزیدیه ۳۴۲-۳۴۵؛ مؤلفات الزیدیه ۲/۳۹۴؛ مصادر الفکر

الاسلامی فی الیمن ۱۱۲-۱۱۳.

آغاز: بسملة. الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى الله. الحمد لله حق حمده و صلواته على محمد رسولہ و عبده و على آله الطاهرين من بعده. اما بعد فان بعض الاخوان الوامقين و الاولياء الصادقين و الأخلاء المؤدين التاركين لحلاوة الدنيا الى مرارة الدين و الراغبين في تحصيل العلم اليقين.

انجام: بعضها من بعض و ما يختص لكل واحد منها في البابين و فدنا الكلام في ذلك على طريقة الاجمال دون التفصيل و الله ولى التوفيق سبحانه و هو حسبنا و نعم الوكيل و نعم المولى و نعم النصير.

٢. شرح المؤثرات في اصول الدين (١١٧-١٤٠) (عقايد زيدية - عربي)

از: حسن بن محمد بن حسن رصاص (٥٨٤ق)

شرحى است با عناوين (قوله - قوله) بر رساله «المؤثرات» خود شارح.

منابع: اعلام المؤلفين الزيدية ٣٤٣؛ مؤلفات الزيدية ١٨٠/٢.

آغاز: بسملة. قال الشيخ الامام العلامة ابو محمد الحسن بن محمد بن الحسن بن ابى بكر الرصاص رضى الله عنه الحمد لله خالق الأرضين و لسموات الحمد هو الثناء الحسن و يقال له أيضا مدحا.

انجام: الحسن انه سائله لا يخيب و هو قريب مجيب.

٣. كيفية وجود الأعراض الموصل في بيان ذلك الى أبلغ الأغراض (١٤٠-١٤٥)

از: حسن بن محمد بن حسن رصاص (٥٨٤ق)

منابع: اعلام المؤلفين الزيدية ٣٤٣.

آغاز: بسملة. الحمد لله وحده و صلعم. اعلم ان الاعراض على ثلاثة أضرب فمنها ما يستحيل في جنسه ان يوجد لا في محل.

انجام: الى محال فهذه جملة قسمة وجود الأعراض التي هي الأقسام الثلاثة. الله ولى التوفيق و هو حسبنا و نعم الوكيل.

نسخ، عزالدين بن حسن بن امير المؤمنين، رساله يكلم: ١٧ صفر ٨٦٢، رساله

دوم: ظهر جمعه دهه اول جمادى الاولى ٨٦٣، رساله سوم: دهه آخر رجب

٨٦٢، عناوين به خط درشت، رساله يكلم مقابله و تصحيح شده و بلاغ

مقابله و تصحيح و قرائت در ٨٦٢ق دارد، حواشى و ركابه نويسى دارد.

٢٩٠ صفحه، ١٧ سطرى.

نسخه اصل: مکتبه سید محمد بن عبدالعظیم الهادی، یمن، ش ۱۵۸.

مصادر التراث فی مکتبات الخاصة فی اليمن ۴۷۶/۱ و ۱۰۲/۲.

بصحه

(۲۰۹۵) مجموعه

تصویر دو نسخه از اعتقادات شیخ صدوق در کنار هم صحافی شده است:

(عقاید - عربی)

۱. الاعتقادات

از: شیخ صدوق محمد بن علی ابن بابویه قمی (۳۸۱ق)

به شماره ۱۶۴۸ رجوع شود.

نسخ، ملا محمدحافظ ساوج بلاغی، بدون تاریخ، عناوین شنگرف، در

حاشیه تصحیح شده و حواشی دارد، رکابه نویسی شده است.

۹۸ صفحه، ۱۵ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۳۳۶.

(عقاید - عربی)

۲. الاعتقادات

از: شیخ صدوق محمد بن علی ابن بابویه قمی (۳۸۱ق)

نسخ، حسین بن فخرالدین سهام، چهارشنبه اواسط رمضان ۸۸۰، عناوین

شنگرف، در حاشیه تصحیح شده و حواشی دارد، رکابه نویسی شده است.

۶۵ صفحه، ۱۶ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۳۳۱.

بصحه

(۲۰۹۶) مجموعه

تصویر دو نسخه از الافصاح شیخ مفید است:

(کلام - عربی)

۱. الافصاح فی الامامة

از: شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۴۱۳ق)

تکرار تصویر شماره ۱۶۵۴ است با همان خصوصیات.

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۷۴۴۳.

۲. الافصاح فی الامامة (کلام - عربی)

از: شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۴۱۳ق)
تکرار تصویر شماره ۱۸۱۵ است با همان خصوصیات.
نسخه اصل: کتابخانه ملی ملک، شماره ۲۹۲۶.

بصحه

(۲۰۹۷) مجموعه

۱. العویص فی الأحکام = مسائل العویص (برگ ۱-۲۷) (فقه - عربی)

از: شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۴۱۳ق)
تکرار تصویر شماره ۱۸۳۵ است با همان خصوصیات.
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه تهران، شماره ۱۰۴۵.

۲. المهذب (۲۹-۸۵) (فقه - عربی)

از: قاضی ابن براج عبدالعزیز بن نحریر (۴۸۱ق)
منابع: الذریعة ۲۳/۲۹۴؛ التراث العربی ۵/۳۲۰؛ فهرست آستان قدس رضوی ۲۱/۱۵۴۱؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه ۸۲؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۳/۹۵-۹۷.
نسخه حاضر از مقدمه تا پایان صلوات را شامل است.
آغاز: بسمله. الحمد لله الواحد القديم العزيز العليم الذي أنعم على عباده المكلفين و
ميزهم به من سایر المخلوقين.
انجام نسخه: و نحن نبين احكام كل واحد منها في باب مفرد بعون الله و توفيقه
كتاب الزكاة.

۳. جمل العلم و العمل (۸۵) (کلام و فقه - عربی)

از: سید مرتضی علی بن حسین موسوی بغدادی (۴۳۶ق)
منابع: التراث العربی ۲/۲۱۳.
تنها برگ آغاز نسخه در تصویر آمده است.
آغاز: بسمله. الحمد لله كما هو اهله و مستحقه... اما بعد فقد اجبت الى ما سألتني الأستاذ.
نسخ، بدون نام کاتب و بی تاریخ، رکابه دارد.
۱۷۰ صفحه، ۲۱ سطری.
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه تهران.

بصحه

(۲۰۹۸) مجموعه

۱. اوائل المقالات في المذاهب المختارات (ص ۲-۷۳) (کلام - عربی)
 از: شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۴۱۳ق)
 به شماره ۱۶۴۹ رجوع شود.
 این نسخه ملحقات ذیل را دارد:
- الف. الزيادات (۷۴-۷۷) (کلام - عربی)
 به شماره ۱۶۴۹ رجوع شود.
- ب. الحکایات (۷۸-۸۹) (عربی)
 به شماره ۱۶۴۹ رجوع شود.
۲. تصحیح الاعتقاد (۹۲-۱۳۶) (عقاید - عربی)
 از: شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۴۱۳ق)
 به شماره ۱۳۷۴ رجوع شود.
۳. نزهة الناظر و تنبيه الخاطر (۱۳۸-۲۰۳) (حدیث - عربی)
 از: حسین بن محمد بن حسن بن نصر حلوانی (قرن ۵ق)
 در این کتاب ابتدا احادیثی از پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و پس از آن احادیثی از
 اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام با حذف اسانید و بدون توضیحات گردآمده است.
 چاپ: قم، مدرسه امام مهدی عَلَيْهِ السَّلَام، ۱۴۰۸ق.
 منابع: الذریعة ۱۲۷/۲۴؛ فهرستگان حدیث ۱۹۰/۶؛ مشار، عربی ۹۵۲؛ طبقات
 اعلام الشیعة قرن ۴ ص ۱۱۹ و قرن ۵ ص ۶۶.
 آغاز: بسملة. الحمد لله رب العالمين حمد العارفين و صلى الله على المصطفى محمد و آله
 الطاهرين و بعد فقد سطرت لك - امتعني الله بك - من اقوال الائمة عَلَيْهِمُ السَّلَام من أهل البيت.
 انجام: و لو وفق هذا الفاضل و نسب كلام امام اليه فكان او في لأجره و أبقى
 لذكره آياها...
- نسخ، حسن بن محمد بن حسن بن علی اصغر بن الله وردی تبریزی خیابانی
 انصاری معروف به فقیه، محرم ۱۳۵۴، در حاشیه تصحیح شده و رکابه دارد.
 ۲۰۳ صفحه، ۱۹ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی، شماره ۲۸۳۳.

فهرست مجلس شورای اسلامی ۱۵۹-۱۵۶/۱۰.

بسم

مجموعه (۲۰۹۹)

(حدیث - عربی)

۱. مختصر اثبات الرجعة (ص ۱-۱۱)

از: فضل بن شاذان نیشابوری (۲۶۰ق)

فضل بن شاذان دو کتاب در موضوع رجعت و غیبت نگاشته، یکی موسوم به «الرجعة» و دیگری «اثبات الرجعة = الغيبة».

نسخه حاضر منتخبی از کتاب دوم وی است شامل ۲۰ حدیث در موضوع امامت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه و غیبت و علائم ظهور آن حضرت. نام گزین کننده به دست نیامد. البته در الذریعه ۲۱۰/۲۰ «مختصر الغيبة للفضل بن شاذان» از سید بهاء الدین علی نیلی نجفی معرفی شده است.

رساله حاضر از روی همین نسخه در مجله *تراثنا*، عدد ۱۵ به چاپ رسیده است.

منابع: الذریعه ۹۳/۱ و ۱۶۲/۱۰ و ۷۸/۱۶ و ۲۰۱/۲۰ و ۳۶۷/۲۲.

آغاز: بسمله. هذه نبذة يسيرة من كتاب اثبات الرجعة لشيخ الفرقة و ثقة الطائفة أبي محمد الفضل بن شاذان بن الخليل النيشابوري... قال رَوَّحَ اللهُ روحه الشريفه و أردفه بمننه المنيفة: حدثنا محمد بن اسماعيل بن بزيع رضى الله عنه قال حدثنا حماد بن عيسى.

انجام: و ينادى جبرئيل عليه السلام بين يديه البيعة لله، فتقبل إليه شيعته. هذا ما وجدناه منقولاً من رسالة «اثبات الرجعة» للفضل بن شاذان بخط بعض فضلاء المحدّثين و قد قوبل بأصله، حرره محمد الحر...

(حدیث - عربی)

۲. الأمالی (۱۲-۱۸۸)

از: شیخ مفید محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۴۱۳ق)

به شماره ۱۱۹۱ و ۱۱۹۳ رجوع شود.

نسخ، محمدحسین بن زین العابدین ارموی، ۱۷ جمادی الثانی ۱۳۵۰ در نجف

اشرف از روی نسخه شیر محمد همدانی و آن از نسخه سید ابوالقاسم غروی

اصفهانى کتابت شده است.

۱۸۸ صفحه، ۲۱ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۷۴۴۲.

فهرست آستان قدس رضوی ۸۸/۱۴-۸۹.

بصورت

(۲۱۰۰) مجموعه

۱. الرجعة و ظهور الحجّة (برگ ۱-۴۹) (حدیث - عربی)
از: سید میرزا محمد مؤمن بن دوست محمد حسینی استرآبادی (۱۰۸۸ق)
منابع: التراث العربی ۸۵/۳؛ الذریعة ۱۰/۱۶۳؛ فهرستگان حدیث ۴/۸۳.
آغاز: بسمله. الحمد لله على نعمائه و الشکر على آلائه و الصلوة و السلام على نبیه
محمد و آله. فقد سألنی بعض من لا یسعی ردّه تألیف مختصر مشتمل على مسائل الرجعة.
انجام: اثنا عشر مهديا من ولد الحسين عليه السلام والله اعلم بحقیقة المقال.
۲. مختصر امالی المفید (۵۰-۱۶۵) (حدیث - عربی)
گویا از: علی بن حسن بن احمد بن مظاهر الحلّی (قرن ۸ق)
به شماره ۱۸۴۹ رجوع شود.
آغاز: بسمله. الحمد لله الذی انعم علينا بالایمان و هدانا الى احسن المذاهب
و امتن الأديان.

انجام: و یسک الفضل من قوله و ینخرج الفضل من ماله.

نسخ، رساله یکم: حسن بن علی بن سالم بن حسن احسائی، چهارشنبه ۸
رجب ۱۰۷۴، رساله دوم: خلیفه بن حسین بن عبدالله، عصر شنبه ۱۰۹۱
ساکن قریه مداوی، در حاشیه تصحیح شده و نسخه بدھا در هامش رساله
یکم ثبت شده، رکابه دارد.
۳۳۰ صفحه، ۱۵ سطری.

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه فیضیه قم، شماره ۱۳۲۵.

فهرست مدرسه فیضیه، استادی ۷۹/۲-۸۰.

کتابخانہ آیت اللہ العظمیٰ مرعشی نجفی منتشر کردہ است:

آینة ایام
هدایة الانام
إلى وقایع الأیام

باحواشی

حضرت آیت اللہ العظمیٰ

سید شہاب الدین مرعشی نجفی

تصحیح

محسن صادقی

عباسعلی مردی

نفاة المحدثین حاج شیخ عباس قمی نقلاً

